

U S T A W A

z dnia

o Agencji Spójności i Rozwoju

Rozdział 1

Przepis ogólny

Art. 1. Ustawa reguluje zadania i zasady działania Agencji Spójności i Rozwoju, zwanej dalej „Agencją”, w zakresie zarządzania niektórymi funduszami Unii Europejskiej.

Rozdział 2

Zadania Agencji

Art. 2. Agencja jest agencją wykonawczą.

Art. 3. Siedzibą Agencji jest miasto stołeczne Warszawa.

Art. 4. Celem działania Agencji jest zapewnienie:

- 1) efektywnego,
- 2) politycznie bezstronnego,
- 3) profesjonalnego,
- 4) opartego na współdziałaniu rządu i administracji rządowej oraz samorządu terytorialnego, w dialogu z partnerami społecznymi i gospodarczymi w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz. U. z 2019 r. poz. 1465 i 2020) – programowania i zarządzania środkami finansowymi z budżetu Unii Europejskiej, w zakresie i na zasadach określonych w ustawie.

Art. 5. Agencja nie podejmuje działań, których celem jest osiągnięcie zysku.

Art. 6. 1. Agencja pełni funkcję instytucji zarządzającej, o której mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz, zwanego dalej „rozporządzeniem ogólnym”, z uwzględnieniem ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2019 r. poz. 1295 i 2020 oraz z 2020 r. poz. 1378).

2. Z zakresu zarządzania, o którym mowa w pkt 1, wyłączone są:

- 1) Europejski Fundusz Rolny;
- 2) Europejski Fundusz na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- 3) Europejski Fundusz Morski i Rybacki;
- 4) Fundusz Azylu i Migracji;
- 5) Instrument na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz;
- 6) Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Art. 7. 1. Do zadań Agencji, jako instytucji zarządzającej, należy w szczególności:

- 1) przygotowanie propozycji kryteriów wyboru projektów, spełniających warunki określone w przepisach rozporządzenia ogólnego;
- 2) wybór projektów do dofinansowania – w przypadku krajowego programu operacyjnego;
- 3) zawieranie z wnioskodawcami umów o dofinansowanie projektu lub podejmowanie decyzji o dofinansowaniu projektu;
- 4) zlecenie płatności, o których mowa w art. 188 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. 869, z późn. zm.¹⁾), oraz zlecenie wypłaty współfinansowania krajowego z budżetu państwa w ramach krajowego programu operacyjnego na rzecz beneficjentów, a w przypadku programu Europejskiej Współpracy Terytorialnej – dokonywanie płatności na rzecz beneficjentów;
- 5) zapewnienie aktualności i poprawności danych służących do monitorowania realizacji programu operacyjnego;
- 6) pełnienie funkcji instytucji certyfikującej, o której mowa w przepisach rozporządzenia ogólnego;
- 7) prowadzenie kontroli realizacji programu operacyjnego, w tym weryfikacja prawidłowości wydatków ponoszonych przez beneficjentów – w przypadku krajowego programu operacyjnego;
- 8) nakładanie korekt finansowych;
- 9) odzyskiwanie kwot podlegających zwrotowi, w szczególności kwot związanych z nałożeniem korekt finansowych, na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych albo w umowie o dofinansowanie projektu, albo w decyzji o dofinansowaniu projektu, w tym:
 - a) wydawanie decyzji o zwrocie środków przeznaczonych na realizację programów, projektów lub zadań oraz decyzji o zapłacie odsetek, o których mowa odpowiednio

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2019 r. poz. 1622, 1649, 2020 i 2473 oraz z 2020 r. poz. 284, 374, 568, 695 i 1175.

w art. 207 ust. 9 i art. 189 ust. 3b ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,

- b) wydawanie decyzji o umorzeniu w całości albo w części oraz o odroczeniu albo rozłożeniu na raty spłaty należności wynikających z obowiązku zwrotu środków przeznaczonych na realizację programów, projektów lub zadań, o których mowa w art. 61 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,
 - c) rozpatrywanie odwołań od decyzji, o których mowa w lit. a i b, wydawanych w pierwszej instancji przez instytucję pośredniczącą albo instytucję wdrażającą;
- 10) ewaluacja programu operacyjnego;
 - 11) monitorowanie postępów realizacji programu operacyjnego;
 - 12) zapewnianie informacji o programie operacyjnym i jego promocja.

2. Do Agencji należy także:

- 1) opiniowanie projektów aktów normatywnych organów władzy publicznej dotyczących funduszy Unii Europejskiej lub związanych z tymi funduszami;
- 2) opiniowanie stanowisk zajmowanych przez Polskę w organach Unii Europejskiej dotyczących funduszy Unii Europejskiej;
- 3) współpraca z instytucjami tworzącymi system instytucji rozwoju w rozumieniu ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o systemie instytucji rozwoju (Dz. U. z 2020 r. poz. 2011 i 2255);
- 4) reprezentowanie Rzeczypospolitej Polskiej wobec Komisji Europejskiej w sprawach dotyczących funduszy, o których mowa w art. 6 ust. 1, w tym prowadzenie negocjacji oraz zawieranie umów o partnerstwie;
- 5) współpraca i wszechstronne wspieranie instytucji wdrażających i pośredniczących wszystkich szczebli;
- 6) opiniowanie projektów krajowych programów operacyjnych i regionalnych programów operacyjnych.

Art. 8. Agencja może powierzyć instytucji pośredniczącej, w drodze porozumienia albo umowy, zadania związane z realizacją krajowego programu operacyjnego.

Art. 9. Agencja posiada:

- 1) fundusz statutowy;
- 2) fundusz rezerwowy;
- 3) inne fundusze, jeśli obowiązek ich utworzenia wynika z przepisów prawa.

Rozdział 3

Organy i pracownicy Agencji

Art. 10. Organami Agencji są:

- 1) Rada Agencji, dalej zwana „Radą”;
- 2) Zarząd Agencji, dalej zwany „Zarządem”.

Art. 11. 1. Rada sprawuje nadzór nad działalnością Agencji.

2. W celu wykonania swoich obowiązków Rada może badać wszystkie dokumenty Agencji, żądać od Zarządu i pracowników Agencji sprawozdań i wyjaśnień oraz dokonywać rewizji stanu majątku Agencji. Powyższe uprawnienia Rady każdy członek Rady może wykonywać samodzielnie.

3. Rada nie ma prawa wydawania Zarządowi wiążących poleceń dotyczących prowadzenia spraw Agencji.

Art. 12. Do Rady należy, w szczególności:

- 1) określanie kierunków działania Agencji;
- 2) powoływanie i odwoływanie Zarządu;
- 3) uchwalanie, na wniosek Zarządu, rocznych planów finansowych Agencji;
- 4) zatwierdzanie, sporządzonych przez Zarząd, rocznych sprawozdań finansowych Agencji;
- 5) zatwierdzanie, sporządzonych przez Zarząd, rocznych sprawozdań z działalności Agencji, przedstawianych Prezydentowi Rzeczypospolitej oraz Marszałkom Sejmu i Senatu.

Art. 13. 1. W skład Rady wchodzi:

- 1) minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego – jako współprzewodniczący Rady;
- 2) ministrowie właściwi do spraw:
 - a) administracji publicznej,
 - b) finansów publicznych,
 - c) gospodarki,
 - d) klimatu
 - e) środowiska;
- 3) inne osoby zajmujące kierownicze stanowiska państwowe w administracji rządowej, powoływane i odwoływane przez Prezesa Rady Ministrów, w liczbie, wraz z ministrami o których mowa w pkt 1 i 2, nie większej niż 9;
- 4) osoba wybrana przez członków strony samorządowej Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego – jako współprzewodniczący Rady;
- 5) 8 członków wybranych przez członków strony samorządowej Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego spośród ich grona;

- 6) osoba powołana przez Marszałka Sejmu spośród posłów albo spoza ich grona;
- 7) osoba powołana przez Marszałka Senatu spośród senatorów albo spoza ich grona;
- 8) osoba powołana przez Prezydenta Rzeczypospolitej;
- 9) osoba powołana przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

2. Ministrowie i inne osoby zajmujące kierownicze stanowiska państwowe wykonują obowiązki wynikające z członkostwa w Radzie osobiście, z wyjątkiem obowiązków, o których mowa w art. 11 ust. 2.

Art. 14. 1. Powołanie, o którym mowa w art. 13 ust. 1 pkt 3 i pkt 6–9, następuje na czas kadencji organu, który dokonuje powołania. Organ ten może odwołać powołanego przez siebie członka Rady z ważnych powodów, wskazanych w akcie odwołania.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do wyboru, o którym mowa w art. 13 ust. 1 pkt 4 i 5.

Art. 15. 1. Za udział w pracach Rady jej członkom nie przysługuje wynagrodzenie, natomiast może im przysługiwać zwrot uzasadnionych kosztów.

2. Osoby wchodzące w skład Rady w wyniku powołania, o którym mowa w art. 13 ust. 1 pkt 3 oraz 6–9, a także wyboru, o którym mowa w art. 13 ust. 1 pkt 4 i 5, nie mogą prowadzić działalności publicznej ani działalności gospodarczej niedającej się pogodzić z godnością pełnionej funkcji.

3. Członkowie Rady nie biorą udziału w ocenie projektów, które bezpośrednio dotyczą przedmiotu ich działalności publicznej lub gospodarczej.

Art. 16. 1. Zarząd składa się z prezesa oraz z 2–5 pozostałych członków.

2. Prezesa, a na wniosek prezesa pozostałych członków, powołuje Rada większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby swoich członków.

3. Stanowisko członka Zarządu może objąć i zajmować osoba, która:

- 1) posiada tytuł zawodowy magistra lub równorzędny;
- 2) jest obywatelem polskim;
- 3) korzysta z pełni praw publicznych;
- 4) nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 5) posiada kompetencje kierownicze;
- 6) posiada co najmniej 6-letni staż pracy, w tym co najmniej 3-letni na stanowisku kierowniczym;
- 7) posiada wykształcenie i wiedzę w zakresie niezbędnym do zajmowania tego stanowiska.

4. Powołanie prezesa i odpowiednio każdego z pozostałych członków Zarządu następuje na czas nieokreślony spośród osób w liczbie stanowiącej trzykrotność liczby obsadzanych stanowisk, wyłonionych w drodze otwartego i konkurencyjnego naboru.

5. Przepis art. 16 ust. 2 stosuje się odpowiednio do odwołania prezesa lub pozostałych członków Rady, z tym że odwołanie może nastąpić jedynie z ważnych, uzasadnionych powodów; w przypadku pozostałych członków również bez wniosku prezesa.

Art. 17. Zarząd prowadzi sprawy Agencji i reprezentuje Agencję. Do składania oświadczeń woli w imieniu Agencji uprawniony jest prezes jednoosobowo lub dwóch pozostałych członków Zarządu.

Art. 18. Nabór kandydatów do zatrudnienia na stanowiska pracy w Agencji, z wyłączeniem stanowisk w Zarządzie, jest otwarty i konkurencyjny oraz przeprowadzany na zasadach i w trybie określonych w statucie Agencji.

Art. 19. 1. Szczegółowe zadania organów Agencji i tryb ich wykonywania określa statut.

2. Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów, po zasięgnięciu opinii Marszałka Sejmu i Marszałka Senatu oraz opinii strony samorządowej Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, mając na uwadze sprawne i efektywne wykonywanie zadań Agencji, określi w drodze rozporządzenia statut Agencji.

3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio do zmiany statutu Agencji, z tym że w tej sprawie zasięga się również opinii Rady Agencji.

Rozdział 4

Przepisy zmieniające, przejściowe, dostosowujące i końcowe

Art. 20. W ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju w art. 5 ust. 2 po wyrazach „ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego” dodaje się wyrazy „, Agencję Spójności i Rozwoju”.

Art. 21. Przepisów ustawy nie stosuje się do środków przyznawanych i wydatkowanych w oparciu o rozporządzenie Rady (UE, Euratom) nr 1311/2013 z dnia 2 grudnia 2013 r. określające wieloletnie ramy finansowe na lata 2014–2020 (Dz. Urz. UE L 347, z 20.12.2013, str. 884).

Art. 22. Celem działania Agencji, w rozumieniu art. 4 jest także programowanie i zarządzanie środkami finansowymi z pakietu Unii Europejskiej Odbudowy po COVID-19.

Art. 23. Pierwszy skład Zarządu jest powołany na okres 2 lat bez przeprowadzania naboru.

Art. 24. Tworzy się Agencję.

Art. 25. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Programowanie i zarządzanie środkami finansowymi z budżetu Unii Europejskiej jest zadaniem publicznym o szczególnym charakterze ze względu na znaczenie efektywnego wydawania tych środków dla rozwoju gospodarczego kraju, potrzebę zaangażowania wielu instytucji publicznych, konieczność współpracy rządu i samorządu. Pogląd ten zdobywa poparcie nawet w krajach o bardzo silnych tradycjach unitarnych, takich jak Francja gdzie doszło do utworzenia Krajowej Agencji Spójności i Rozwoju Terytoriów Republiki Francuskiej ([Popławska](#), E. 2020. *Krajowa Agencja Spójności Terytoriów Republiki Francuskiej – organizacja i kompetencje*. Warszawa: Kancelaria Senatu).

Zadaniem Senatu i innych instytucji konstytucyjnych odpowiedzialnych za tworzenie prawa jest poszukiwanie najlepszych form instytucjonalnych zapewniających wysokie standardy polityki publicznej w tej dziedzinie. Chodzi o spełnienie celu w postaci zapewnienia efektywnego, bezstronnego politycznie, profesjonalnego programowania i zarządzania środkami finansowymi z budżetu UE. Nie mniej istotne jest umożliwienie lepszej współpracy rządu i administracji rządowej i samorządu w realizacji tego zadania, co urzeczywistniałoby wyrażone w preambule Konstytucji RP zasady współdziałania władz i pomocniczości.

Zebrane doświadczenie z ostatnich lat wskazuje na to, że dotychczasowy model instytucjonalny oparty na dominacji administracji rządowej tylko w ograniczonym stopniu spełnia te cele. Trzeba podkreślić, że choć samorząd uczestniczy w wykonywaniu tego zadania i ponosi odpowiedzialność za Regionalne Programy Operacyjne, to jego doświadczenie i potencjał wykorzystywany jest jedynie w ograniczonym zakresie. Przedłożony projekt ustawy zakłada, że współdziałanie rządu i samorządu powinno objąć całość tego wyjątkowego zadania publicznego. Dodatkowym argumentem za poszukiwaniem nowych optymalnych form instytucjonalnych jest szczególne wyzwanie agendy budżetowej 2021-2027 jakim jest programowanie i zarządzanie dodatkowymi środkami finansowymi Unii Europejskiej z Pakietu Odbudowy po COVID-19. Doświadczenie walki z pandemią przemawia za synergią rządu i samorządu.

Wnioskodawcy uważają, że powyższe cele nie mogą być spełnione w ramach obecnie obowiązującego prawa i wymagają utworzenia nowej instytucji - Agencji Spójności i Rozwoju.

2. Agencja Spójności i Rozwoju ma być agencją wykonawczą. Będzie ona pełnić, poprzez swoje organy, zadania instytucji zarządzającej, o której mowa w przepisach rozporządzenia ogólnego dotyczącego funduszy Unii Europejskiej, w zakresie krajowego programu

operacyjnego. Ponadto, Agencja będzie wykonywać kilka innych zadań związanych z funduszami UE (art. 7 ust. 2).

Organami Agencji będą Rada i Zarząd. Skład Rady, liczącej 22 członków, będzie zapewniał równowagę przedstawicieli rządu i samorządu terytorialnego:

- 1) 9 członków to niektórzy ministrowie „działowi” i inne osoby wskazane przez premiera,
- 2) 9 członków będzie wyłanianych przez stronę samorządową Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego,
- 3) po 1 osobie wskaże Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu, Prezydent RP i Prezes NIK.

Rada będzie mieć dwóch współprzewodniczących: jednym będzie minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, drugim osoba wskazana przez stronę samorządową Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. Najistotniejszymi kompetencjami Rady będą: określanie kierunków działania Agencji oraz powoływanie i odwoływanie Zarządu.

Liczący kilka osób zarząd będzie powoływany przez Radę, spośród kandydatów wyłonionych w konkursie. W konkursie zostaną wyłonione 3 osoby na stanowisko prezesa, spośród których rada powoła prezesa. Podobnie pozostali członkowie zarządu; będą powoływani przez Radę spośród wyłonionych w konkursie osób w liczbie stanowiącej trzykrotność obsadzanych stanowisk członków Zarządu.

Do zadań i kompetencji Zarządu będą należały wszystkie zadania i kompetencje przypisane Agencji. Jedną z kluczowych kompetencji zarządu będzie, w przypadku krajowego programu operacyjnego, wybór projektów do dofinansowania.

Przepisy ustawy znajdą zastosowanie począwszy od rozpoczynającego się okresu rozdziału funduszy europejskich (2021 r.).

3. Projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.